

Karolina Kuśmirek

dr, Dowództwo Wojsk Obrony Terytorialnej

Wojska Obrony Terytorialnej Szwajcarii – wybrane aspekty

Wprowadzenie

We współczesnym świecie zapewnienie bezpieczeństwa¹ obywatelom i przygotowanie ich do obrony ojczyzny przed zagrożeniami stanowi najważniejsze wyzwanie. Biorąc pod uwagę intensywność działań militarnych w różnych regionach świata należy zaznaczyć, że państwa, których siły zbrojne zwiększyły swoją liczebność i edukowały społeczeństwo w obszarze wojskowości, w rezultacie zwiększyły swoje zdolności obronne, np. Stany Zjednoczone Ameryki. Ponadto warto wskazać, że obywatele zdobywając nową wiedzę oraz umiejętności z zakresu obronności, są istotnym elementem systemu obronnego państwa.

Przykładem zaangażowania ludności w obronę własnej ojczyzny jest ochotniczy charakter szwajcarskiego wojska. Podstawą tejże armii terytorialnej jest możliwość odstraszenia przeciwnika poprzez zwiększenie liczby ochotników zamieszkujących dany region i wyrażających chęć do jego obrony przed działaniami wroga. Warto podkreślić, że każda osoba zostaje wcześniej przeszkolona i przygotowana do realizacji działań militarnych w przypadku wystąpienia agresji przeciwnika na terytorium Szwajcarii.

Pomimo że Szwajcaria jest państwem neutralnym i nie angażuje się w konflikty zbrojne, to jednak przekonanie o konieczności obrony własnego państwa jest wśród Szwajcarów powszechne, co przyczynia się do konsolidacji społeczeństwa pod względem społecznym i politycznym. Czynnikiem społecznym, jakim jest np. wyrażanie przez obywateli patriotyzmu, gwarantuje ciągłość doskonalenia własnych umiejętności. Patriotyzm, wyrażony w partycypowaniu we wszelkiego rodzaju

¹ Zob.: R. Zięba, *Instytucjonalizacja bezpieczeństwa europejskiego*, Warszawa 2007, s. 27.

przedsięwzięciach o charakterze proobronnym, podnosi świadomość społeczeństwa i tworzy wspólnotę opartą na tych samych celach. Psycholog Eliot Aronson wskazał, że osiągnięcie celu przez człowieka w sytuacji, gdy musiał on zmierzyć się z trudnościami i przezwyciężyć je, czyni cel bardziej atrakcyjnym. Warunkiem, jaki został spełniony w tym procesie jest świadoma i dobrowolna decyzja jednostki o podjęciu działania². Kwestia ta jednak zostanie rozwinięta w dalszej części artykułu.

Drugim wyznacznikiem jest czynnik polityczny. Wsparcie obrony państwa jest naczelnym zadaniem kantonów, których synergia działań zwiększa zdolności sił zbrojnych Konfederacji Szwajcarii. Należy także podkreślić status Szwajcarii na arenie międzynarodowej – jej neutralność pozwala na utrzymanie pozytywnych relacji z innymi państwami, a także uniknięcie zniszczenia infrastruktury krytycznej oraz materialnych wytworów kultury. Szwajcaria nie jest członkiem NATO, dlatego też w przypadku agresji na jej terytorium nie zostaną podjęte działania na mocy art. 5 Traktatu Waszyngtońskiego, w którym zawarto deklarację, że w przypadku ataku na jedno z państw członkowskich Sojuszu inne państwa udzielą militarnego wsparcia. Kolektywna pomoc państw członkowskich NATO, w przypadku wystąpienia zagrożenia dla państwa członkowskiego, przyczynia się do ustabilizowania sytuacji międzynarodowej. W związku z tym odstraszenie stało się głównym narzędziem polityki bezpieczeństwa państwa, a nasycenie terytorium mieszkańcami danego regionu, którzy posiadają wiedzę i umiejętności do skutecznej identyfikacji, a następnie neutralizacji zagrożenia, stanowi czynnik odstraszący potencjalnego przeciwnika.

Prezentując tematykę armii terytorialnej w Szwajcarii należy wskazać na takie zagadnienia, jak uwarunkowania historyczne oraz zadania, jakie realizuje armia w Szwajcarii. Celem niniejszego artykułu jest odpowiedź na pytanie: na czym polega specyfika armii terytorialnej w Szwajcarii i jakie jej elementy mogłyby zostać zaadaptowane przez Wojska Obrony Terytorialnej Rzeczypospolitej Polskiej. W artykule zaprezentowano te aspekty, które w znacznym stopniu wpłynęły na obecny kształt 5. Rodzaju Sił Zbrojnych.

Wśród publikacji, jako szczególnie wartościowe, wskazać należy pozycję Ryszarda Jakubczaka – *Współczesne wojska obrony terytorialnej. Istotne znaczenie dla podejmowanej problematyki* mają artykuły Roberta Czuldy – *Helweci ciągłe w kamaszach*, Michała Tomczyka – *Ewolucja polityki bezpieczeństwa Szwajcarii na przełomie XX i XXI wieku*, a także akty prawne, takie jak: ustawa o broni, amunicji i akcesoriach (*Bundesgesetz über Waffen, Waffenzubehör und Munition*) oraz rozporządzenie w sprawie broni i ich wyposażenia i amunicji (*Verordnung über Waffen, Waffenzubehör und Munition*).

Uwarunkowania historyczne

Szwajcaria posiada bogate doświadczenia historyczne związane z rozwijaniem zdolności obronnych państwa i ochrony prominentnych osobistości. Najważniejszą

² E. Aronson, *Człowiek istota społeczna*, tłum. J. Radzicki, Warszawa 2009, s. 221. Zob.: *Psychospołeczne uwarunkowania zachowań jednostek i grup społecznych w sytuacji zagrożeń. Wybrane problemy*, red. K. Loranty, Warszawa 2010, *passim*.

personą, którą ochraniają Szwajcarzy jest Papież, tę służbę pełnią od 1506 r. Warto wskazać, że Szwajcarzy wzorowo wypełniali swoje obowiązki związane z ochroną osób, dlatego też już od XVII wieku pełnili służbę jako członkowie gwardii przybocznych monarchów np. w Hiszpanii, we Włoszech. Poza ww. zakresem działań warto zaznaczyć, że w XVIII w. utrzymanie zdolności do obrony własnego państwa było obowiązkiem poszczególnych kantonów, chociaż nie wszystkie posiadały własne siły zbrojne. W tym aspekcie należy wyróżnić kilka wydarzeń, które przyczyniły się do rozwoju zdolności obronnych.

Pierwszym z takich wydarzeń była uchwalona w 1850 r. ustawa, w której określono kształt sił zbrojnych Szwajcarii. Na jej mocy poszczególne kantony posiadały kontyngenty sił wyborowych oraz rezerwy. W 1938 roku zmieniono charakter sił zbrojnych na policyjny w czasie pokoju, ten charakter jest wciąż kontynuowany. Rok później powołano służbę terytorialną, natomiast powszechna mobilizacja ludności obowiązywała szczególnie w kantonach graniczących z III Rzeszą i Francją. Zagrożenie ze strony sąsiadujących państw intensyfikowało wysiłki Szwajcarów do obrony ojczyzny³.

Należy wskazać, że koncepcje obrony państwa Szwajcarzy wzorowali na doświadczeniach powstania styczniowego w Polsce. Wyciągnęli oni wnioski, a następnie zmobilizowali zasoby ludzkie. Obywatele, którzy posiadali wiedzę i umiejętności oraz uzbrojenie stanowili siłę, której przeciwnik nie był w stanie pokonać. Wyszkolenie na wysokim poziomie wraz z uzbrojeniem powodowało, że mieszkaniec danego regionu był głównym czynnikiem odstrasającym agresora, ze względu na konieczności pokonania ludności zamieszkującej dany obszar.

Politykę bezpieczeństwa Szwajcarii określiła tzw. doktryna Bindschedlera, która zakładała rozwój polityki zagranicznej opartej na neutralności Szwajcarii. Ta koncepcja funkcjonowała do 1993 r., później wydano raport, na podstawie którego dokonano rewizji założeń i określono nowe cele oraz narzędzia ich realizacji. Wskazano, że należy dążyć do współpracy z innymi państwami, aby zachować ład międzynarodowy⁴.

Badacz Przemysław Żurawski vel Grajewski wskazał przyczyny rozwoju armii terytorialnej. Zwrócił uwagę, że pozytywne efekty odstraszenia wroga w czasie I i II wojny światowej spowodowały, że Szwajcaria nie odczuwała konieczności stworzenia armii zawodowej. Ponadto, uwarunkowania geograficzne, czyli Alpy oraz rozległy system zapór wodnych opóźniał działania potencjalnego przeciwnika. Kolejnym czynnikiem był czynnik ekonomiczny. Atak na Szwajcarię zdestabilizowałby także system bankowy, którego skutki byłyby odczuwalne także dla innych państw. Należy zgodzić się z P. Żurawskim vel Grajewskim, że powyższe czynniki poniekąd determinują istnienie oraz rozwój służby terytorialnej⁵.

³ Czytaj więcej na ten temat w publikacji: *Konfederacja Szwajcarii*, red. M. Gołoś, T. Branicki, K. Krzywińska, Toruń 2014, *passim*. Zob.: T. Rzymkowski, *Szwajcaria nie ma armii, Szwajcaria jest armią*, <http://e-civitas.pl>, [dostęp: 22.04.2017].

⁴ *Raport o neutralności*, Federalny Departament Spraw Zagranicznych, <https://www.eda.admin.ch> [dostęp: 22.04.2017].

⁵ P. Żurawski vel Grajewski, *Armie poborowe – model szwajcarski i izraelski*, www.gpodziennik.pl [dostęp: 22.04.2017].

Szwajcarzy za optymalne uznali powyższe działania, w związku z tym dążą do przeszkolenia i wyposażenia swoich obywateli⁶. Podejmując problematykę zaangażowania obywateli w obronę ojczyzny należy przywołać hasło: „Dein Land, deine Sicherheit, deine Armee”, które oddaje wartości ważne dla każdego Szwajcara⁷. Odwołanie się do ojczyzny, bezpieczeństwa i sił zbrojnych wyznacza trzy filary, na których opiera się pożądaný paradigmat zachowań społecznych.

Obywatelskie zaangażowanie w proces budowy zdolności obronnych państwa umożliwia efektywne odstraszenie⁸, w zakresie którego wskazać należy powszechny dostęp do broni wśród cywilów⁹, a w konsekwencji zaangażowanie ludności i ich aktywne uczestnictwo w zapobieganiu konfliktom oraz zapewnieniu bezpieczeństwa zbiorowego. Warto także przywołać słowa, które oddają system obronny tego państwa: „Szwajcaria nie ma armii, Szwajcaria jest armią”¹⁰. Całe społeczeństwo przygotowane jest do odparcia ataku potencjalnego wroga, dlatego też najważniejszym czynnikiem są zasoby ludzkie.

Zasoby ludzkie stanowią ten komponent, który decyduje o sile Szwajcarii i jej możliwościach odstraszenia wroga. Przeciwnik decydujący się na przeprowadzenie ataku, natrafi na opór społeczeństwa. W raporcie Federalnego Departamentu Obrony, Ochrony Ludności i Sportu (Eidgenössisches Departement für Verteidigung, Bevölkerungsschutz und Sport) stwierdzono, że „Die Leistung der Armee ist eine Leistung von Menschen”¹¹. Te słowa oddają istotę armii terytorialnej w Szwajcarii. Podejmując tę problematykę należy wskazać na specyfikę realizowanych zadań.

Zadania

Na podstawie corocznego raportu dotyczącego sił zbrojnych Konfederacji Szwajcarskiej, jako główne cele wskazano obronę własnego państwa poprzez wyszkolenych i wyposażonych ludzi, jak również wsparcie władz cywilnych szczególnie w sytuacjach

⁶ P. Stachnik, *Polska może wygrać wojnę z Rosją, ale...*, <http://szeremietiew.blog.onet.pl> [dostęp: 20.02.2017].

⁷ „Twoje Państwo, Twoje Bezpieczeństwo, Twoja Armia” – tłumaczenie K.K. *Jahresbericht Schweizer Armee 2015*, Federalny Departament Obrony, Ochrony Ludności i Sportu, www.armee.ch [dostęp: 20.02.2017].

⁸ Każdy Szwajcar jest zobowiązany do odbycia zasadniczej służby wojskowej, a następnie dbałości o rozwój swojej wiedzy i umiejętności w zakresie wojskowości. M. Tomczyk, *Ewolucja polityki bezpieczeństwa Szwajcarii na przełomie XX i XXI wieku*, Łódź 2013, s. 159–177.

⁹ Sekretarz Stanu Ministerstwa Obrony Narodowej Bartosz Kownacki wskazał na przykład Szwajcarii, jako państwa, w którym efektywna obrona terytorialna powoduje, że „nikomu nie oplaca się wkraczać zbrojnie wiedząc, iż spotka się z oporem społeczeństwa”. Ł.R., *Minister jako dobry przykład funkcjonowania obrony terytorialnej wskazuje Szwajcarię*, www.portalkujawski.pl [dostęp: 20.02.2017].

¹⁰ *Bericht ueber die Aussenpolitik der Schweiz in den 90er Jahren*, strona Konfederacji Szwajcarskiej, <https://www.eda.admin.ch> [dostęp: 20.02.2017].

¹¹ „Potęgą armii jest potęgą wyływającą z tworzonych przez nią ludzi” – tłumaczenie K.K. *Jahresbericht Schweizer Armee 2015*, Federalny Departament Obrony, Ochrony Ludności i Sportu, www.armee.ch [dostęp: 20.02.2017]. Zob.: *Unsere Schweizer Armee von Morgen*, Federalny Departament Obrony, Ochrony Ludności i Sportu, www.armee.ch [dostęp: 20.05.2017].

kryzysowych, np. katastrofy naturalne. Opracowano cztery poziomy zagrożenia, które identyfikują stopień zagrożenia bezpieczeństwa. Oprócz tego, podjęto kwestie wsparcia cywilnych służb ratowniczych, np. policji, straży pożarnej, a ustawodawca ponadto zwrócił uwagę, że celem nadrzędnym jest propagowanie pokoju. Co więcej, realizowano działania w zakresie kontroli ruchu, prac budowlanych i koordynowania ratownictwa medycznego. Kwestią, która wyróżnia szwajcarską armię są działania połączone.

Te działania były realizowane podczas wspólnych ćwiczeń sił zbrojnych z innymi służbami mundurowymi, przy współpracy z przedstawicielami lokalnej władzy. Podczas takich ćwiczeń weryfikowano gotowość do ochrony infrastruktury krytycznej, telekomunikacji oraz zaopatrzenia społeczeństwa w żywność podczas sytuacji kryzysowej. Podkreślano konieczność zachowania szybkości reagowania, w tym jak najszybszego przywrócenia funkcjonowania administracji państwowej oraz ładu społecznego¹². W 2015 r. we wspólnych działaniach na rzecz obronności państwa uczestniczyło ponad 15 tys. żołnierzy, 3 tys. przedstawicieli policji oraz ponad 6 tys. przedstawicieli personelu cywilnego i uczniów.

Należy podkreślić, że w proces przygotowywania się do obrony własnego państwa zaangażowano nawet najniższy szczebel samorządu terytorialnego Szwajcarii, a także przedsiębiorstwa dostarczające usługi np. energię, wodę, transport. Wzajemna współpraca umożliwia rozpoznanie potrzeb wynikających ze specyfiki danego regionu i dostosowanie rodzaju działań.

W 2013 r. przeprowadzono powszechne referendum, w wyniku którego Szwajcarzy odrzucili możliwość powstania armii zawodowej, zachowując dotychczasowy *status quo*. Aż 73% Szwajcarów uznało dotychczasową formę służby wojskowej za optymalną¹³. Konieczność utrzymania w gotowości wyszkolonych obywateli potwierdził Szef Sztabu Sił Zbrojnych Szwajcarii, Andre Blattmann. Prezentował on opinię, że wojna hybrydowa objęła już zasięgiem cały świat, dlatego też obywatele Szwajcarii powinni być gotowi do obrony ojczyzny przygotowani także pod względem militarnym na pogorszenie się sytuacji geopolitycznej. Oszacowano, że w 2015 r. w przeszkoleniu militarnym uczestniczyło 23 tys. obywateli, podczas którego zapoznawali się z obsługą broni¹⁴. Należy zauważyć, że w tym przypadku synergia doświadczenia poszczególnych osób oraz nowatorstwo rozwiązań jest wykorzystywane do realizacji wspólnego celu, jakim jest przygotowanie społeczeństwa do obrony ojczyzny. Kwestia dostępu do broni została uregulowana przez szwajcarskie prawodawstwo.

Dostęp do broni

Każdy obywatel po ukończeniu 18 r.ż. podlega przeszkoleniu wojskowemu, po którym uzyskuje własny karabin. Broń podlega odpowiedniemu zabezpieczeniu, np.

¹² *Jahresbericht Schweizer Armee 2015*, Federalny Departament Obrony, Ochrony Ludności i Sportu, www.armee.ch [dostęp: 20.02.2017].

¹³ A. Blattman, *Das Wort des CdA*, „Allgemeine Schweizerische Militärzeitschrift Sicherheit Schweiz” 2016, nr 7, s. 11.

¹⁴ B. Owens, *Swiss General: Europe „On The Verge Of Civil War” Citizens Must Arm Themselves*, www.bearingarms.com [dostęp: 22.04.2017].

oddzielnie przechowuje się pistolet i amunicję. Umożliwia to szybką obronę przed potencjalnym przeciwnikiem. Jednocześnie każdy obywatel posiadający zezwolenie na broń, ma obowiązek stałej weryfikacji swoich umiejętności strzeleckich. W przeprowadzonych referendum Szwajcarzy zdecydowanie opowiedzieli się za przechowywaniem broni palnej w miejscu zamieszkania. W miejscach użyteczności publicznej wymagane jest pozwolenie na broń, najczęściej dysponują nim osoby związane z ochroną ludzi i mienia. Przywiązanie do tradycji posiadania broni jest ważną częścią tożsamości tego narodu, dlatego też chociażby częściowa rezygnacja z tego przywileju byłaby odrzuceniem wartości społecznych i kulturowych głęboko zakorzenionych w szwajcarskim społeczeństwie¹⁵.

Podjmując problematykę dostępu do broni palnej w Szwajcarii warto zaznaczyć, że przepisy prawne w tej kwestii należą do najbardziej liberalnych w Europie¹⁶. Każdy obywatel, który odbył służbę wojskową, ma prawo do posiadania broni, jednakże art. 8 ust. 2 federalnej ustawy o broni i amunicji („Bundesgesetz über Waffen, Waffenzubehör und Munition”) reguluje, że osoby poniżej 18 r.ż., osoby wymagające stałej opieki, osoby, które wcześniej popełniły przestępstwo umyślne lub gdy istnieje podejrzenie, że osoba może wykorzystać broń do samobójstwa bądź też wyrządzenia krzywdy osobom postronnym, są pozbawione prawa dostępu do broni palnej¹⁷.

W przestrzeni publicznej w Polsce trwa dyskusja czy dostęp do broni palnej powinien być powszechny, a jeśli tak, to jakie zasady powinny obowiązywać. Przykład Szwajcarii jest dowodem, że odpowiednia edukacja w zakresie dostępu do broni oraz technik jej użytkowania nie wpływa negatywnie na współczynnik popełnianych przestępstw, natomiast wzrasta poczucie bezpieczeństwa wśród obywateli, jak również odpowiedzialności za siebie i najbliższych. Możliwości wdrożenia rozwiązań szwajcarskich wymagałaby wykształcenia w społeczeństwie kultury obchodzenia się z bronią, a także wieloaspektowej edukacji w tymże zakresie. Niewątpliwie, zajęcia dotyczące strzelectwa mogłyby być istotną częścią toku studiów realizowanych na kierunku bezpieczeństwo narodowe, bądź też dostępne dla szerszego spektrum odbiorców pod nadzorem wyselekcjonowanych instruktorów, na udostępnianych przez państwo obiektach strzeleckich. Co interesujące, podczas tworzenia Wojsk Obrony Terytorialnej RP wzorowano się m.in. na szwajcarskich rozwiązaniach.

Implikacje

Szwajcarskie doświadczenia w funkcjonowaniu armii terytorialnej stały się wzorcem przy budowie Wojsk Obrony Terytorialnej Rzeczypospolitej Polskiej. Ochrona społeczności lokalnej poprzez obronę danego regionu oraz budowanie tożsamości

¹⁵ Szwajcaria nadal będzie trzymać broń w domu: 2 miliony pistoletów, PAP, ww.pap.pl [dostęp: 23.04.2017].

¹⁶ Czytaj więcej na ten temat w aktach normatywnych regulujących dostęp do broni w Szwajcarii w: *Bundesgesetz über Waffen, Waffenzubehör und Munition*, Federalny Departament Obrony, Ochrony Ludności i Sportu, www.armee.ch [dostęp: 20.04.2017]; *Verordnung über Waffen, Waffenzubehör und Munition*, Federalny Departament Obrony, Ochrony Ludności i Sportu, www.armee.ch [dostęp: 20.04.2017].

¹⁷ *Bundesgesetz über Waffen, Waffenzubehör und Munition*, Federalny Departament Obrony, Ochrony Ludności i Sportu, www.armee.ch [dostęp: 20.04.2017].

regionalnej były czynnikami, które wdrożono podczas tworzenia WOT. Zaangażowanie obywateli i wykorzystanie ich potencjału w budowie obrony terytorialnej umożliwiło zbudowanie zaufania oraz wzajemnego szacunku pomiędzy Siłami Zbrojnymi a społeczeństwem. Warto także zaznaczyć, że uczestnictwo obywateli w obronie „Małej Ojczyzny” kształtowało pozytywny obraz sił zbrojnych w świadomości członków społeczności lokalnej.

System zbudowany w Szwajcarii potwierdził, że obrona regionów przyczynia się do odstraszenia potencjalnego przeciwnika, a tym samym oddziałuje na zwiększenie zdolności obronnych państwa i bezpieczeństwo obywateli. Należy podkreślić, że nie wszystkie rozwiązania funkcjonujące w Szwajcarii mogą zostać zaimplementowane ze względu na czynnik kulturowy.

Analiza armii terytorialnej w Szwajcarii umożliwia implikację niektórych elementów tej koncepcji na grunt Wojsk Obrony Terytorialnej Rzeczypospolitej Polskiej. Do takich rozwiązań należy zaliczyć:

1. System obrony terytorialnej Szwajcarii oparty został na poszanowaniu tradycji i kultury danego państwa. W związku z tym patriotyzm, poświęcenie i gotowość do działania na rzecz ojczyzny stały się wartościami autotelicznymi i gwarantowały trwałość tego systemu.
2. Powszechne przeszkolenie obywateli w zakresie przeciwdziałania asymetrycznym zagrożeniom bezpieczeństwa międzynarodowego. Umożliwienie zdobycia wiedzy i umiejętności z zakresu pola walki, które pozwalałyby na efektywne zapewnienie bezpieczeństwa lokalnej społeczności.
3. Należy uwzględnić w działaniach zainteresowanie obywateli, a w szczególności młodych ludzi wojskowością. Oddolne inicjatywy aktywnego partycypowania obywateli w przedsięwzięciach o charakterze militarnym przyczyniają do podniesienia świadomości społeczeństwa dotyczącego bezpieczeństwa państwa.
4. Kwestią, która nadal stanowi przedmiot sporu w przestrzeni publicznej jest powszechny dostęp do broni palnej. W artykule omówiono już powyższy temat, jednak należy wskazać, że dostęp do broni palnej dla pełnoprawnych obywateli państwa wiązałby się z koniecznością zmiany zachowań społecznych. Ten proces ma charakter długotrwały, bowiem związany jest z kształtowaniem świadomości odbiorców i wykształceniem nowych nawyków.

Podsumowanie

We współczesnym świecie ewolucja zagrożeń bezpieczeństwa narodowego wymagała podjęcia wysiłku na rzecz zapewnienia bezpieczeństwa nie tylko przez decydentów, lecz przede wszystkim przez społeczeństwo zamieszkujące dany region. Gotowość miejscowej ludności stanowi istotne narzędzie odstraszenia potencjalnego przeciwnika. Napływ imigrantów czy działania militarne Federacji Rosyjskiej skutkowały nie tylko rozbudową poszczególnych sił zbrojnych państwa, lecz także oddolnym ruchem społecznym na rzecz doskonalenia umiejętności z zakresu obronności, aby skutecznie bronić swojej „Małej Ojczyzny”.

W Europie państwa rozwijają struktury wojsk obrony terytorialnej jako skutecznej odpowiedzi na pojawiające się zagrożenia. Należy zwrócić uwagę na wykorzystanie

przez Szwajcarię czynników wzmacniających ich zdolności obronne, np. położenie geograficzne, prowadzona polityka zagraniczna, uwarunkowania społeczne. Ponadto, społeczeństwo stanowi najważniejszy czynnik odstraszący potencjalnego przeciwnika. Obywatele dbają o rozwój swojej wiedzy i umiejętności w zakresie wojskowości. Przywiązanie do regionu, w którym żyją, determinuje ich gotowość do poświęcenia swojego czasu, aby efektywnie bronić ojczyzny.

Cechą modelu szwajcarskiego jest liberalny dostęp do broni. W tym zakresie doświadczenia Szwajcarii mogą stanowić wskazówki dla polskich decydentów podczas przygotowywania nowych aktów prawnych w tym zakresie. Recepcja rozwiązań w tym aspekcie wymaga z jednej strony zdefiniowania aktów prawnych dostosowanych do współczesnych realiów, z drugiej zaś czynnikiem ograniczającym jest aspekt kulturowy, tzn. w Polsce brakuje kultury użytkowania broni i związanej z tym odpowiedzialności.

Podsumowując, armia terytorialna Szwajcarii jest przykładem zaangażowania i gotowości obywateli do obrony swojej ojczyzny, pomimo utrzymywania przez Szwajcarów *status quo* na arenie międzynarodowej. Niewątpliwie niektóre rozwiązania przyjęte w tym państwie mogą zostać zaimplementowane i dostosowane do polskich realiów przy rozwijaniu Wojsk Obrony Terytorialnej Rzeczypospolitej Polskiej. Powyższe rozważania nie wyczerpują bądź nie podejmują wielu aspektów tematu, co stanowi asumpt do dalszych badań naukowych w tym zakresie.

Wojska Obrony Terytorialnej Szwajcarii – wybrane aspekty Streszczenia

Armia terytorialna w Szwajcarii jest istotnym instrumentem polityki bezpieczeństwa państwa. Rozwój armii terytorialnej oraz podnoszenie zdolności obronnych przyczyniały się do umocnienia pozycji Szwajcarii na arenie międzynarodowej i odstraszenia potencjalnego przeciwnika. Szwajcarskie doświadczenia (np. budowanie tożsamości regionalnej, aktywizacja społeczności lokalnej do obrony „Małej Ojczyzny”) zostały wykorzystane przy budowie Wojsk Obrony Terytorialnej Rzeczypospolitej Polskiej.

Słowa kluczowe: obrona terytorialna, bezpieczeństwo narodowe, społeczność lokalna

The Territorial Army of Switzerland Abstract

The Territorial Army of Switzerland is the important instrument of the state security policy. The development of the territorial army and the improvement of the defense capacity contributed to strengthening Switzerland's international position and deter potential opponents. Swiss experiences (eg. building a regional identity and activating the local community to defend the „Little Motherland”) were used in the construction of the Territorial Defense Forces of the Republic of Poland.

Key words: territorial defence, national security, local society

*Войска территориальной обороны Швейцарии –
избранные аспекты*

Резюме

Войска территориальной обороны Швейцарии являются важным инструментом политики национальной безопасности государства. Развитие территориальных формирований и повышение обороноспособности способствовали укреплению позиции Швейцарии на международной арене и сдерживанию потенциального противника. Опыт Швейцарии (напр., формирование региональной идентичности, активизация местного сообщества для обороны «малой родины») был использован при создании Войск территориальной обороны Польши.

Ключевые слова: территориальная оборона, национальная безопасность, местное сообщество

